

Молијер

Школа за жене

Л И Ц А

АРНОЛФ, иначе Г. Лозански.

АГНИЦА, безазлена девојка одгајена од Арнолфа.

ХОРАЦИЈЕ, заљубљен у Агницу.

АЛЕН, сељак, слуга Арнолфов.

ЖОРЖЕТА, сељанка, слушкиња Арнолфова.

ХРИЗАЛД, пријатељ Арнолфов.

ХЕНРИК, зет Хризалдов.

ОРОНТ, отац Хорацијев и велики пријатељ Арнолфов.

БЕЛЕЖНИК.

Дешава се на једном варошком тргу.

ЧИН I

ПОЈАВА ПРВА

Хризалд, Арнолф.

ХРИЗАЛД

Ви дакле по руку долазите њену?

АРНОЛФ

Јесте, узећу је још сутра за жену.

ХРИЗАЛД

Сами смо, па могу овде без сведока

Да говорим с вама у четири ока.

Могу ли искрено, ко са братом својим,

Да говорим? Ја се за вас много бојим.

Јер ма како ствари обрнути хтели,

Оженит' се, од вас то је корак... смели.

АРНОЛФ

Истина је, прико, и разумљиво је

Што сте пуни страха због намере моје.

Судећ' по свом челу канда вам изгледа

Да брак без рогова замислит' се не да.

ХРИЗАЛД

Тој игри случаја подложен је свако,

О том много бринут' лудо је свакако.

Ал' за вас ме плаши жуч потсмеха гадних

Којим прогаљасте сто мужава јадних.
Јер, најзад, ви знате, велико ни мало
Вашој се критици отет' није дало,
И да вам на свету ништа слађе није
Нег изнет' на добош невоље свачије.
АРНОЛФ

Добро, ал' има ли још у свету људи
Што су к'о мужеви тако благе ћуди?
Зар их се не виђа од свакакве боје
Којима на дому дивно капу кроје ?
Један скупља благо које жена даје
Браћи баш од које муж рогат постаје;
Код другог, срећнијег, ал' не с мање срама,
Сваки дан поклоне прима жена сама,
А муж ћути на то, пошто од ње чује
Да се то врлина њена награђује;
Један диже грају што ничем не води,
Други пушта да ствар тече на слободи,
И кад се јуноша код њега наврати,
Лепо рукавице и капут дохвати;
Једна са лукавством женке неизмерним,
Лажно се пред мужем исповеда верним,
А он мирно спава, и још жали слепо
Оног који свој труд наплаћује лепо;
Друга, да оправда трошкове све веће,
Прича да у игри увек има среће,
А муж хвали Бога, и од среће сија,
Не мислећ' на каквој то игри добија.
Све је ово предмет за сатиру, многу,
Зар се к'о посматрач насмејат' не могу,
И бедаке....

ХРИЗАЛД

Али ко исмева друге
Нек се, богме, боји и туђе поруге.
Слушам шта свет збори, свако то ужива
Даразноси шта се по вароши збива;
Ал' ма шта се рекло у присуству моме,
Нико ме не виде ликоват' при томе.
Вазда бејох скроман, и ма да не могу
Никако одобрит' трпељивост многу,
Ма да ни најмање намера ми није
Отрпет' што многи носе најмирније,
Ипак нико не чу то из мојих уста,
Јер никог не штеди та сатира пуста;
У тој ствари никад не треба о себи
Рећи: ја бих тако, ил' онако не би'.
Тако да кад би ме, к'о смртног човека,
И снашла однекуд невољица нека,
Због мог понашања уверен сам скоро

Да би се свак кришом само смејат' мор'о
А можда бих и то имао од света
Да по нека добра душа рекне : штета !
Али код вас, прико, ствари друкче стоје;
Ваш ризик је врашки, чујте речи моје,
Ви који сте свуда, од како вас знамо,
Невољне мужеве исмевали само,
Који за њих бесте црњи него ђаво,
Да вас не саплету, морате ић' право:
Јер падне ли на вас само сумња лака,
Чувајте се тада злурада сокака,
И....

АРНОЛФ

Нек вам то, прико, спокојство не крати,
Алал оном ко ме у томе ухвати!
Ја знам нешто лажи, варке препредене,
Којима нам знају да подвале жене,
А пошто вештини њиној нема краја,
Ошгур'о сам се од тога случаја:
Моја' је будућа тол'ко безазлена
Да ми образ штити безазленост њена.

ХРИЗАЛД

Дакле, оженит' се глупачом ма каком
То је за вас ____

АРНОЛФ

Сам не постати глупаком.
Вашој половини замерит' се нема,
Ал' пребистра жена добро нам не спрема:
И мужева многих ја знам шта је плата
Што узеше своје с одвећ талената.
Зар да узмем жену к'о мудрице оне
Што помињу само серкле и салоне,
Да ми прозу везе и стихове клепа
И прима маркизе и свет „духа лепа“,
А ја, под именом госпођиног мужа,
Да сам ствар за коју нико прст не пружа ?
Не, не треба мени тако бистра глава,
Одвише зна жена која „сачињава“.
Моја треба тол'ко да тих знања има,
Да у опште не зна ни шта је то рима;
И у игри где се тражи слик на „она“
Хоћу кад питају њу, да каже она:
Торта с кремом. Ништа ни више ни мање.
Најзад, од ње крајње захтевам незнање.
Доста ми је да зна да се Богу моли,
Да шије, да преде и да мене воли.

ХРИЗАЛД

Дакле, глупа жена ваш идеал поста.
АРНОЛФ

Толико, да ружну, само глупу доста,
Претпостављам лепој чији би ум блист'о.

ХРИЗАЛД

Ум, лепота____

АРНОЛФ

Доста. поштење је чисто.

ХРИЗАЛД

Ал' како да једна гуска, а не жена,
Зна у опште шта је то бити поштена ?
На страну, што држим да је доста мучно
За једну се гуску везат' неразлучно,
Већ ваш рачун да л' је баш добар зацело,
Да се већ за своје не бринете чело ?
И паметну жену враг може однети,
Ал' да што учини, мора да сме хтети;
Док међутим, глупој поклизнут' је лако,
Не хотећи, сама не знајући како.

АРНОЛФ

На тај диван говор из ког мудрост тече,
Као Пантагријел што Паниржу рече:
Ја да узмем жену, сем од оних глупих ?
Попуј, проповедај, све зубе отупи,
Када свршиш, свест ће да ти се окреће,
Ал' ме све то ништа убедити неће.

ХРИЗАЛД

Ћутим.

АРНОЛФ

Свако живи по плану некоме,
За жену, ко за све тераћу по своме.
Имућан сам доста па смем без зазора
Узет' жену да ми све дуговат' мора,
И да ми, зависећ' од милости моје,
Не пребаци паре ил' рођење своје.
То дете, међ другим смирено и благо,
Од четири лета постаде ми драго;
А пошто у беди грцаше јој мати,
Цомислих да би је можда хтела дати.
Кад је добра снаша моју жељу чула,
Радо је са себе тај терет скинула.
Дадох је васпитат' ван светског додира,
У скровишту једног малог манастира,
С препоруком тамо да се добро труде
Колико год може да неука буде,
Успех, хвала богу, следов'о је красно:
Одраслу је нађох наивну ужасно,
Тако да сам милост благосиљ'о неба
Што ми даде жену баш каква ми треба.
Извадих је отуд, а код своје куће
Пошто примам људи врсте све могуће,

Обазрив у свему, ја је склоних стога
У други стан у ком не примама никога,
И где држим млађе просте ко и она
Да не кваре добро на које је склона.
Питаћете : Зашто овај исказ цео ?
Да видите да сам свашта предвидео.
Сад, ко пријатеља, кад све ово знате,
Позивам вас данас да с њом вечерате;
Видите је, па ми каж'те после тога
Да л' сам за осуду због избора свога.
ХРИЗАЛД

Пристајем.

АРНОЛФ

Тад ћете, ко будућу жену,
Оценит' њу лично и невиност њену.
ХРИЗАЛД

Што се тога тиче, цела прича ваша...

АРНОЛФ

Стварност моју причу далеко премаша.
Сваки час се дивим њеној простој души,
Тек по нешто бубне да ме смех загуши.
Тако (да ли ћете моћи веровати?)
Ономад ми рече да би хтела знати,
С невиношћу једном да јој нема пара,
Да ли се кроз уши мало дете ствара.
ХРИЗАЛД

Господар Арнолфе, мило ми је знати ...

АРНОЛФ

Шта! Ви ћете мене увек тако звати?

ХРИЗАЛД

Ах! Видите, језик превари ме сада,
„Господин Лозански" на ум ми не пада.
Ал' од четрдесет и два пуна лета
Кога врага име крштено вам смета?
Па по трулој лози са чифлика свога
Узесте то друго, рода господскога ?
АРНОЛФ

Поред тога што се кућа тако води,
Лозански ми више него Арнолф годи.
ХРИЗАЛД

Чудан свет с именом дедова што кида
Да некакво ново на химери зида !
Свако нађе зато смисла и потребе.
Један пример у ком не гледајте себе:
Знам једног сељака који од старина,
Имајућ од земље некол'ко аршина,
Он је њу блатњавим јарком опкопао,
Па се господином Островским назвао.
АРНОЛФ

Могли сте оставит' овај пример с њиме.
Ал' најзад, Лозански, то је моје име:
Свиђа ми се, за ме без разлога није,
Ко ме другим зове непријатан ми је.
ХРИЗАЛД

Ипак, још се многи не сродише с њиме,
Долазе чак писма на то старо име...
АРНОЛФ

Ко не зна томе се опростити мора,
Ал' ви.....
ХРИЗАЛД

Добро. О том више нема збора
Лозански. Пазићу на примедбе ове,
И нагнат' свој језик да вас тако зове.
АРНОЛФ

Збогом. Један часак навратићу тамо,
После пута, добар дан да кажем само.
ХРИЗАЛД (за себе, одлазећи)

Вере ми, ја држим да је луд сто гради.
АРНОЛФ

У по нечем глава добро му не ради,
Чудно је то збиља, кад се види како
У своје мишљење заљубљен је свако.
(Лупа на своја врата)
Хеј!

ПОЈАВА ДРУГА

Арнолф, Ален, Жоржета (у кући)

Ко је?
АРНОЛФ
Отвор'те!
(за себе)
Биће раздрагана
Мислим, кад ме види после десет дана.

АЛЕН

Ко ј' то ?

АРНОЛФ

Ја,

АЛЕН

Жоржета!

ЖОРЖЕТА

Ој !

АЛЕН

Де, шта си стала!

ЖОРЖЕТА

Иди ти,

АЛЕН

Ти иди.
ЖОРЖЕТА
Ја не идем, вала.
АЛЕН
Нећу ни ја.
АРНОЛФ
Врага! Какве су то ствари!
А што ја ту ђеђим то нико не мари.
ЖОРЖЕТА
Ко је?
АРНОЛФ
Газда.
ЖОРЖЕТА
Ален!
АЛЕН
Шта?
ЖОРЖЕТА
Брзо отвори.
Газда !
АЛЕН
Хајд' ти.
ЖОРЖЕТА
Пазим да нам ватра гори.
АЛЕН
Ја чувам да врабац због мачке не пр'не.
АРНОЛФ
Од вас двоје ко ми резу не одврне,
За три дана нема од јела ни мрва.
ЖОРЖЕТА
Куда ћеш кад видиш да ја трчим прва ?
АЛЕН
Зашто ти а не ја ? Гле, лукаве жене!
Одлази, пусти ме.
ЖОРЖЕТА
Не, ти пусти мене.
Хоћу да отворим.
АЛЕН
Ја ћу отворити.
ЖОРЖЕТА
Ти отворит' нећеш.
АЛЕН
Ни ти, вала.
ЖОРЖЕТА
Ни ти,
АРНОЛФ
Ово магареће стрпљење премаша.
АЛЕН (улазећп)
Ја сам, ја, да знате.
ЖОРЖЕТА (улазећи)

Слушкиња сам ваша,

Ја сам.

АЛЕН

Да ме није пред газдом срамота,

Ти би ....

АРНОЛФ (добивши ударац од Алена)

До ђавола!

АЛЕН

Пардон.

АРНОЛФ

Гледај скота!

АЛЕН

Ал' она _____

АРНОЛФ

Обоје прича се окан'те

Паз'те што вас питам а ту спрдњу ман'те.

Алене, за здравље да л' дознати могу ?

АЛЕН

Ми смо . . .

(Арнолф скида Алenu шешнр с главе)

Господине, ми смо ...

(Опет Арнолф скида шешир Алenu)

Хвала Богу,

Ми смо...

АРНОЛФ (скидајући по трећи пут Алenu с главе шешир и
Оацајући га на под)

Ко те учи, ти медведе прави,

Да говориш са мнош с шеширом на глави ?

АЛЕН

Крив сам.

АРНОЛФ

Пођи горе, Агницу потражи.

ПОЈАВА ТРЕЋА

Арнолф, Жоржета.

АРНОЛФ

Да л' је била тужна кад сам пош'о, кажи ...

ЖОРЖЕТА

Тужна? Не.

АРНОЛФ

Не?

ЖОРЖЕТА

Ах! Да!

АРНОЛФ

А зашто!

ЖОРЖЕТА

Да знате !
Сваки час мишљаше да се ви враћате
Коњ, магарац, мазга не прође крај нас
Да их она с места не узе за вас.

ПОЈАВА ЧЕТВРТА

Арнолф, Агница, Ален, Жоржета.

АРНОЛФ

Рад у руци! То већ у добри знак спада.

Па, Агнице, ето, ја се вратих сада:

Је ли вам то драго?

АГНИЦА

Да. Зашт' не би било?

АРНОЛФ

И мени, видите, такође је мило.

Све сте добро били, бар изгледа тако ?

АГНИЦА

Сем што буве ноћу сметаху ми јако.

АРНОЛФ

Неког да их тера ускоро ће бити.

АГНИЦА

Бићу вам захвална.

АРНОЛФ

То могу мислити.

Па шта ту радите ?

АГНИЦА

Себи капе нове.

Ваше су кошуље и капе готове.

АРНОЛФ

Тако! Врло добро. Хај'те горе сада.

Не досађујте се, сад ћу ја, и тада

Врло важне ствари чућете од мене.

ПОЈАВА ПЕТА

Арнолф (сам)

АРНОЛФ

Јунакиње дана! ви учене жене!

Пуне оштра духа, укуса без мане,

Чикам ја свс ваше стихове, романе,

Писма, и сву вашу науку у једно,

Да вреди колико то незнање чедно !

Не треба да новац човека засени,

Кад је част сигурна ...

ПОЈАВА ШЕСТА

Хорације, Арнолф

АРНОЛФ

Шта ? Чини л' се мени ?

Кога видим ? Ал' не, ама биће. Није.

ХОРАЦИЈЕ

Господар Ар ... Арнолф !

АРНОЛФ

Он је. Хорације!

О среће ! Стигосте кад ?

ХОРАЦИЈЕ

Пре девет дана.

Био сам, ал' залуд већ до вашег стана.

АРНОЛФ

Бејаш на имању.

ХОРАЦИЈЕ

Тих дана управо.

АРНОЛФ

Како деца расту, знао би их ђаво!

Гледај колико је само ижцигљао

А ја сам га, ево, оволишног знао.

ХОРАЦИЈЕ

Ето...

АРНОЛФ

Ал' ваш отац, кажите ми молим,

Оронт, мој пријатељ, ког ценим и волим,

Шта ради он ? Је ли још увек лаф стари ?

Увек сам рад знати све његове ствари.

Четири године видели се нисмо,

Чак један од другог гласа не добисмо.

ХОРАЦИЈЕ

Господар Арнолфе, он је изванредно.

Од њега сам за вас им'о писмо једно,

Доцније ми другим свој долазак јавља,

Ал' зашто долази у писмо не ставља.

Знате л' ко ће бити то из Новог Света

Што се враћа након четрнаест лета

С много блага што у Америци стече ?

Из вашег је града.

АРНОЛФ

Не. А да л' вам рече

Како му је име ?

ХОРАЦИЈЕ

Хенрик ?

АРНОЛФ

Не.

ХОРАЦИЈЕ

А ето,

Отац пише као да ја знам за све то.

И сад каже, крећу обојица амо

Важним послом, али каквим не знам само.

(Хорације даје Оронтово иисмо Арнолфу)

АРНОЛФ

Збиља, да га видим радујем се много.

И угостим кол'ко боље будем мог'о.

(пошто је прочитао писмо)

Све те лепе хвале и ласкаве ствари

Излишне су измеђ пријатеља стари.

А то није мор'о ни да ми спомене,

Затреба л' вам пара, мислите на мене.

ХОРАЦИЈЕ

Не реците два пут, јер тако ми неба,

Стотину пиштола баш ми сада треба.

АРНОЛФ

Друкчије ме знајте, обвезали не би.

Мило ми је што их баш имам при себи.

Задрж'те и кесу.

ХОРАЦИЈЕ

Ви...

АРНОЛФ

Доста о томе.

Па шта ми велите о граду овоме ?

ХОРАЦИЈЕ

Здањима прекрасан, људима обилан

А уживањима рекао бих силан.

АРНОЛФ

Свако нађе оно што му срцу годи

Ал' за оне које жеђ љубавна води,

Имају је чиме задовољит' вала,

Јер жена је зато овде душу дала.

Не гледа вас мрко ни смеђа ни плава,

А мужеви, ти су опет благост права.

То вам је дивота! Често (а ко не би!)

Ко у позоришту смејем се у себи.

Да вам није која већ под руку пала,

Зар вам се још није срећа насмејала ?

Сува злата вредни, људи вашег кова

Стасали су баш за прављење рогова.

ХОРАЦИЈЕ

Да не кријем ништа од истине саме,

У љубави нечег већ је било за ме.

Пријатељство према вама ми налаже

Да вам то поверим.

АРНОЛФ

Ха, не лези враже !

За моје белешке ето новог штива.

ХОРАЦИЈЕ

Ал' чувајте тајну за Бога вам жива !

АРНОЛФ

Е!

ХОРАЦИЈЕ

Ви знате добро да у таквој ствари

Развејана тајна намере нам квари.

Признаћу вам, дакле, истина је цела.

Овде ме је једна лепојка занела.

Пошто први труди успеше ми силно,

Постиг'о сам да ме дочека умилно,

И, без хвале за ме ни увреде за њу,

Моје ствари сад су у одличном стању.

АРНОЛФ

А ко је то ?

ХОРАЦИЈЕ

Сад смо баш код куће њене,

Те тамо што има зидове црвене.

То је проста душа, ал' је зато крива

Ћуд једног човека што је свету скрива.

Међутим, крај свега насилног незнања,

Чар љупкости њене није зато мања:

Нешто приступачно, нешто нежно тако,

Не знам шта, но срце освојиће свако ...

Ал' можда вам сасвим непозната није

Та прекрасна младост што се овде крије.

Агницом је зову.

АРНОЛФ (за себе)

Ах! Пуцам!

ХОРАЦИЈЕ

А њега

Бозански, Козански... знате, поред свега,

До тачног имена не беше ми стало.

Богат, кажу, али „ударен“ не мало.

Исмеваху ваздан лудости његове.

Да га ви не знате ?

АРНОЛФ (за себе)

Ах! Пилуле ове !

ХОРАПИЈВ

Не кажете ништа ?

АРНОЛФ

Ах ! Да, знам га.

ХОРАЦИЈЕ

Како?

Будала је је л'те ?

АРНОЛФ

Ех ....

ХОРАЦИЈЕ

То каже свако.

А ? Дакле јест. Смешан с љубоморне ћуди ?

Бедаст ? Видим, добро рекоше ми људи.

Најзад, у Агницу заљубљен сам слеио,

Прави вам је бисер то створење лено.

И грешно би било драгоценост таку

Оставит' у власти том особењаку.

Што се мене тиче, жеља ми је драга

Да је отнем од тог љубоморног врага.

Новац који од вас узех без зазора

Том правичном циљу послужити мора.

Боље нег ја знате да је пун џеп пара

Кључ који најтеже вратнице отвара,

И да у љубави као и у рату

Осваја се брже благодарећ' злату.

Али ви ми нешто изгледате кивни,

Намерама мојим да нисте противни ?

АРНОЛФ

Не. Већ сам мислио ...

ХОРАЦИЈЕ

Збиља, ја вас гњавим.

Збогом. Доћ' ћу да вас код куће поздравим.

АРНОЛФ (мислећи да је сам)

Ах ! Могу ли ...

ХОРАЦИЈЕ (враћајући се)

Само о свему овоме

Немојте, побогу, говорит' никоме.

АРНОЛФ (као пре)

Ах ! Кол'ко ...

ХОРАЦИЈЕ (враћајући се)

Мом оцу ни речи пре свега.

Јер би ово можда наљутило њега.

АРНОЛФ (мислећн да се Хорације опет враћа^

Ух!

ПОЈАВА СЕДМА

Арнолф, сам.

АРНОЛФ

Ух! Шта препатих за говора тога!

Беше л' икад јада већега од мога ?

Како на врат на нос тај враг несмотрени

Дође да све ово исприча баш мени!

И ма да га име у заблуди држи

У брбљивца језик беше л' икад бржи?

Крај све своје муке мор'о сам да ћутим

Да бих дозн'о оно што са страхом слутим.
Да га за луд језик извучем до краја
И сазнам сву тајну њиног одношаја
Треба за њим поћи; још далеко није
Морам га навести да ми све открије
Ал' човек кад стрепи куда ће изаћи
Често тражи више нег што жели наћи.

ЧИН II

ПОЈАВА ПРВА

Арнолф, сам.

АРНОЛФ

За ме је кад мислим пробитачно, збиља,
Што трагајућ' за њим не постигох циља,
Јер паклени немир што носим у души
Још се не би мог'о пред њим да угуши.
Силом би избила моја мука грозна.
А што не зна не бих волео да дозна.
Ал' ја нисам човек који би то гут'о,
Господине млади, варате се љуто.
Знам ја да у тикву збијем жеље ваше.
Пре свега дознаћу докле дотераше.
Јер шта је међ њима, у част дира моју,
Пошто њу већ сматрам као жену своју.
Врдне ли, сва брука већ пуца по мени,
И на мој су рачун сви поступци њени.
Ах ! Тај пут ! Да нисам одлазио само !
(Лупа на своја врата)

ПОЈАВА ДРУГА

Арнолф, Ален, Жоржета.

АЛЕН

Ах! Сада ____

АРНОЛФ

Мир! Доста ! Обоје овамо !
Излаз'те, излаз'те, ту, на моје очи!

ЖОРЖЕТА

Ах! Страх ме је од вас, срце ми се кочи!

АРНОЛФ

Тако сте ме, дакле, одсутног слушали?
Сложно сте ме, је л'те, обоје издали ?

ЖОРЖЕТА (падајући на колена пред Арнолфом)

Појест' ме немојте, слатки господине!
АЛЕН (за себе)
Зацело од бесне уједен је псине.
АРНОЛФ (за себе)
Уф ! Из грла реч ми изаћи не може!
Гушим се, до голе свук'о бих се коже.
(Алену и Жоржети)
Ви сте дозволили, подле мангупчине,
Једноме човеку ...
(Алену)
Бежиш, мајчин сине!
Морате ми сместа...
(Жоржети)
Ако мрднеш ..'. Желим
Да знам од вас ...
(Алену)
Бх да, хоћу да знам, велим..
(Ален и Жоржета се дижу и хоће да беже)
Сваког ко се мрдне убићу к'о штене!
'Како се тај човек увук'о код мене?
Ха, Говор'те, брзо, брже, сместа, шта је ?
Хоћу л' чути?
АЛЕН н ЖОРЖЕТА
Ах! Ах!
ЖОРЖЕТА (падајући опет на колена)
Срце ме издаје!
АЛЕН (падајући опет на колена)
Умирем!
АРНОЛФ (за себе)
Зној цури са мене. Шта радим ?
Треба да прошетам и да се расхладим.
Ах ! Да л' ми је икад могло на ум пасти
Гледајућ' га малог да ће зато расти?
Боље ми је, мислим, к'о што сам почео
Да од њега самог дознам што сам хтео.
Стишат' ми се треба ма да није лако,
Мируј, срце, мируј, полако, полако.
(Алену и Жоржети)
Диж'те се. Агницу доле пошљите ми.
Стан'те.
(за себе)
Свој одговор могла би да спреми.
Јер би од њих чула за јад што ме коље
Сам ћу по њу поћи, то ће бити боље.
(Алену и Жоржети)
Ви чекајте овде.

ПОЈАВА ТРЕЋА

Ален, Жоржета.

ЖОРЖЕТА

Страшан ли је, Боже!
Грознијег погледа да ли бити може ?
Још не видех тако грозног хришћанина.

АЛЕН

Ја ти рекох љут је због тог господина.

ЖОРЖЕТА

Ал' зашто нас тера тако немилице
Да чувамо стражу око газдарице ?
Зашто да од света крије је толико
И не може трпет' да јој приђе ико?

АЛЕН

То је, јер га то у љубомору баца.

ЖОРЖЕТА

Ал' зашто због тога да се тол'ко жаца?

АЛЕН

То је... то је зато што је љубоморан.

ЖОРЖЕТА

Ал' зашто ? И зашто на свађу је оран ?

АЛЕН

Љубомора, то је, видиш ли, Жоржета,
Једна ствар, ствар која нашем миру смета,
Којој свет од куће одбити је сходно;
Слушај сада једно поређење згодно:
Пази: Кад се чорба на твом столу пуши
Па је онда нека гладница нањуши
Зар ти не би, кажи, пуцала од муке
И батину какву зграбила у руке ?

ЖОРЖЕТА

Јесте. То разумем.

АЛЕН

Ствар је иста ова
Жена је у ствари чорба човекова.
И кад човек види људе неке врсте
Да би му у чорбу да умоче прсте,
Намах од љутине он побесни чисто.

ЖОРЖЕТА

Јест, ал' зашто сваки не ради то исто ?
И како да многи блистају од среће
Кад се око њиних госпоја облеће

АЛЕН

То је јер сва уста нису прождрљива
Да тек себи грабе.

ЖОРЖЕТА

Ил' сам ја брл.ива,
Ил' ето га.

АЛЕН

Он је. Твоје очи вреде.

ЖОРЖЕТА

Гле, како је једак.

АЛЕН

То је, јер га једе.

ПОЈАВА ЧЕТВРТА

Арнолф, Ален, Жоржета.

АРНОЛФ (за себе)

Један Грк Августу, рекао је, цару

К'о поруку једну ваљану и стару,

Кад догађај какав испуни нас једом

Да кажемо прво сву азбуку редом,

Како би се дотле жуч стишала мало

Па да не радимо што не би требало.

За Агничин случај то сам послушао,

Овде сам је зато нарочито звао,

Као санћим да је у шетњу изведем

А у ствари вешто да говор наведем

На то да јој срце испипкам полако

И разбистрим сумње што ме муче тако.

ПОЈАВА ПЕТА

Арнолф, Агница, Ален, Жоржета.

АРНОЛФ

Агнице,

(Алену и Жоржети)

Ви кући.

ПОЈАВА ШЕСТА

Арнолф, Агница.

АРНОЛФ

Лепо време ово.

АГНИЦА

Дивно.

АРНОЛФ

Лепа шетња.

АГНИЦА

Дивна.

АРНОЛФ

Шта је ново?

АГНИЦА

Маче нам је цркло.

АРНОЛФ

Штета! Ал' шта знамо?

Сви смо смртни, сваки за себе је само.

Док бејаш у пољу да л' је кише пало ?

АГНИЦА

Не.

АРНОЛФ

Беше л' вам гдекад досадно ?

АГНИЦА

Ни мало.

Мени. знате време није никад дуго.

АРНОЛФ

За то време шта сте радили још друто?

АГНИЦА

Шест кошуља мислим и шест ноћних капа.

АРНОЛФ (пошто се мало размишљао)

Вид'те, свет је чудан; свашта се преклапа,

Зли језици кажу кад ја нисам био

Да је неки младић овде долазио,

И да сте му, кажу, дали да вам ласка.

Ал' ја томе нисам веров'о ни часка,

И хтедох се кладит' да ви за то нисте...

АГНИЦА

За бога немојте, изгубили бисте.

АРНОЛФ

Шта ? Тачно је дакле ...

АГНИЦА

Бога ми је тако.

Верујте, од нас се скоро није мак'о.

АРНОЛФ (за себе)

То што ми овако искрено признаје

Бар ми доказује безазлена да је.

(гласно)

Ал' мени се чини из сећања мога

Да вам ја забраних виђати ма кога.

АГНИЦА

Јест: ал' кад га видех, не знам сама како ...

И ви би без сумње поступили тако.

АРНОЛФ

Можда ... Причајте ми, ја бих радо знао ...

АГНИЦА

То је чудно. Човек не би веровао ...

На балкон у хладу са радом се склоних;

Кад видех, ту близу код дрвета оних,

Стаситог младића који чим ме згледну

Учини ми смериу реверанцу једну.

Ја, да за учтивост не нађе ми мане,
Реверанцу одмах вратим с' своје стране.
Он учини онда другу изненада
Брже боље друту н ја вратим тада.
Пошто он и трећој одмах даде места
Трећом и ја њему одговорим сместа.
Оде па се врати ; тако непрестанце
Шеткаше све нове правећ' реверанце.
Ја, која га оком нетремице пратих
Сваку реверанцу истог часа вратих
Тако да у томе није и ноћ пала
Вазда би се тако пред њиме држала
Не уступајућ' му, да не мисли криво
Да се мање нег он понашам учтиво.
АРНОЛФ

Лепо.

АГНИЦА

Кад сутра дан бејаш на вратима
А једна ми бака приђе са речима:
„Дете моје, Бог вам благослова дао
И све ваше чари дуго одржао
Он вас леиом сазда, али зато не би
Да се тај дар његов на зло употреби.
Знајте једно срце ранили сте тако
Да се на вас мора пожалити јако.“
АРНОЛФ (за себе)

Ах! Те слуге пакла, нек проклете буду!

АГНИЦА

Ја ранила неког ? Узвикнух у чуду.
— Јоште како, рече, и тај човек јесте
Младић кога јуче с балкона видесте.
— Авај! Зар сам, рекох, несмотрена била
Па сам на њ не знајућ' нешто испустила ?
— Не, очи су ваше творци кобног дела.
Од погледа њиног несрећа је цела,
— Ах! Зар моје очи, згранух се у чуду,
Могу за другога да шкодљиве буду ?
— Јесте, и то смртно, у њима се крије
Један отров, ћерко, што вам познат није.
Најзад, у њему је једва душа жива,
И ако — продужи бака милостива —
Ваше тврдо срце помоћи му неће
За два дана њега на гробље однеће.
— Боже ! Страшно би ми било жао, рекнем.
Ал' шта тражи да му у помоћ притекнем ?
— Ништа осим среће да може доћ' амо,
Видет вас и с вама говорити само.
Ваше очи, нада његова једииа,
За зло што створише сва су медицина.

— С драге воље, рекох, кад се тако збило,
Нека дође к мени кад год му је мило.

АРНОЛФ (за себе)

Тровачице душе, небо те проклело!

Платила у паклу ово добро дело!

АГНИЦА

Тако ме он виде и остаде здраво.

Сад ви сами каж'те зар не имах право?

И после, зар савест моја би поднела

Да он умре јер му помоћ' нисам хтела,

Ја, што делим патње па ма чије биле,

И плачем кад видим да умире пиле?

АРНОЛФ (за себе)

Из невиног срца све то код ње бива,

И само је моја несмотреност крива

Што пустих без вође безазленост така

Вештом заводнику да допадне шака.

Бојим се да хуља, оно што је смер'о

Није мало даље од играчке тер'о.

АГНИЦА

Шта вам је ? Ви канда грдите полако ?

Да ли није ружно што говорим тако?

АРНОЛФ

Не. Ал' причајте ми шта се даље стекло

И виђење с њиме како је протекло.

АГНИЦА

Његове радости кад се са мном сретете!

Нестаде му бољке ко руком однете.

Још да знате какву скрињу ми је дао

И како је наше слуге даровао

И ви би га сами волели и с нама...

АРНОЛФ

Ал' шта је радио кад је сам са вама ?

АГНИЦА

Говораше да ме љуби више свега

И најслађе речи чула сам од њега.

Слично томе нема ништа ни до века.

Када он говори то је као нека

Сласт да ме голица, и чини сред груди

Да затрепти нешто па ме сву узбуди.

АРНОЛФ (за себе)

О несносне тајне, и испита крута

У ком испитивач целу ватру гута.

(гласно)

Сем тих слатких речи и тог уздисања

Зар не беше још и мало миловања ?

АГНИЦА

Те како! За руке мене узимаше

И љубит' их свуда он не сустајаше.

АРНОЛФ

Да л' вам још шта узе осим руке саме ?

(видећи је уплашену)

Уф!

АГНИЦА

Он је...

АРНОЛФ

Шта?

АГНИЦА

Уз'о...

АРНОЛФ

А?

АГНИЦА

Он...

АРНОЛФ

Како ?

АГНИЦА

Стра' ме.

Ви бисте се можда наљутили зато.

АРНОЛФ

Не.

АГНИЦА

Да.

АРНОЛФ

Не, кад кажем!

АГНИЦА

Закун'те се на то.

АРНОЛФ

Кунем се.

АГНИЦА

Уз'о је ... Ал' бићете љути.

АРНОЛФ

Не.

АГНИЦА

Да,

АРНОЛФ

Не, не, не, не. Врага! Хоћу л' чути ?

Шта је уз'о?

АГНИЦА

Он ми...

АРНОЛФ

Жив ме огањ пали!

АГНИЦА

Уз'о ми је врпцу коју сте ми дали.

Не могах се бранит' да вам кажем право.

АРНОЛФ (одахиувши)

Ах! Нека за врпцу. Да л' се задржав'о

Само на том да вам руке љуби?

АГНИЦА

Боже!

Зар се може друго да чини ?

АРНОЛФ

Не може.

Него ону своју бољку да ублажи

Да ли од вас какав други лек потражи?

АГНИЦА

Не. Али можете преставити себи

Да му за лек ништа ускратила не би'.

АРНОЛФ (за себе)

Благодарећ' небу јевтино сам прош'о,

Бедак био кад бих опет довде дош'о!

(гласно)

Невиношћу вашом то се догодило,

Агнице, сад иека, што је било, било.

Ја знам каква жеља из ласкавца веје :

Да вас искористи па да вам се смеје.

АГНИЦА

Ох ! Не. По сто пута то је рек'о мени.

АРНОЛФ

Ви не знате како он своју реч цени.

Али, најзад, знајте : да примати шкриње

И с лепом плавојком млатити глогиње

Чезњиво га пуштат' сва блажена лица

Да вам руке љуби и срце голица,

Јесте грех најцрњи који бити може.

АГНИЦА

Грех кажете ? Али зашто, благи Боже!

АРНОЛФ

Зашто? Зато што и вишњи закон тврди

Да се на те радње небо страшно срди.

АГНИЦА

Зашто да се срди када су те ствари,

Авај, тако слатке, тако пуне чари.

Кол'ко сам се свему томе радовала

И за све те ствари нисам досад знала.

АРНОЛФ

Јесте, пријатна су сва та осећања

Те љупкости нежне, слатка мидовања,

Ал' треба поштено пити сласти њине

Када се венчањем сав грех са њих скине.

АГНИЦА

Зар после венчања то више грех није ?

АРНОЛФ

Не.

АГНИЦА

Тад ме венчајте, молим, што скорије.

АРНОЛФ

Кад ви то желите, ја не желим мање

И ево ме дома баш за то венчање.

АГНИЦА

Збиља ?

АРНОЛФ

Да.

АГНИЦА

Што бих вам ја захвална била!

АРНОЛФ

Не сумњам, удаја да је вама мила.

АГНИЦА

Хоћете, нас двоје...

АРНОЛФ

Јесте сасвим тако.

АГНИЦА

Ох! Што бих вас тада миловала јако.

АРНОЛФ

У том с моје стране, биће иста мера.

АГНИЦА

Ја не могу да знам кад ко шалу тера

Истински ?

АРНОЛФ

Истински, верујте кто свето.

АГНИЦА

Бићемо венчани ? Кад ?

АРНОЛФ

Вечерас, ето

АГНИЦА (смејући се)

Вечерас ?

АРНОЛФ

Вечерас. Тиме вас веселим ?

АГНИЦА

Да.

АРНОЛФ

Видет' вас срећну то је што ја желим.

АГНИЦА

Боже! кол'ко сте ме обвезали тиме.

И колико среће имаћу са њиме.

АРНОЛФ

С ким ?

АГНИЦА

Са... са...

АРНОЛФ

„Са" ... није у рачуну моме

Пренаглисте с мужем у избору своме.

Другог вам ја спремам, а то што се тиче,

Господина тога ... молим вас, без приче,

Па макар га у гроб отерали тиме,

Да од сад све везе прекинете с њиме.

Кад вам опет дође пун комплимената,

Пред носем му часно затворите врата ;
И кроз прозор камен, ако лупат' стане,
Баците на њ да се посета окане.
Чујете, Агнице? Ја ћу се сакрити
И томе из ћошка присутан ћу бити.

АГНИЦА

Авај I Згодан ли је ....

АРНОЛФ

Ах ! На шта то личи!

АГНИЦА

Срце неће моћи____

АРНОЛФ

Крај нек буде причи!

Пењ'те се.

АГНИЦА

Могу ли...

АРНОЛФ

Сад је доста, знајте.

Ја сам газда. Кажем. Ид'те. Послушајте.

ЧИН III

ПОЈАВА ПРВА

Арнолф, Агница, Ален, Жоржета.

АРНОЛФ

Све је добро. Ја се радујем бескрајно.

Моје сте наредбе извршили сјајно.

Заводника плавог смели са свих страна

Ето чему служи управа ваљана.

Вагду су невиност, Агнице, завели.

Вид'те, не мислећи куд сте поћи хтели.

Већ би ногом сталп, без упуства мога,

Право на пут пакла и проклетства свога,

Позната је вредност тих плавих јунака

У њих је тма пера, пантљика, чипака,

Красни зуби, власи, речи најмилије,

Ал' к'о што вам рекох, ту се канца крије.

Све су то сатане чија чељуст тражи

Да женским поштењем своју жеђ ублажи.

Ал' понављам, услед настојања мога

Изашли сте часно из свега овога.

Израз са којим сте бацили с прозора

Камен који наде сруншти му мора

Чини, да већ више одлагати немам

Ту свадбу за коју рекох да вас спремам.

Ал' пре свега другог сада је најпрече

Да вам се још што шта спасоносног рече.
Столицу овамо.

(Жоржети и Алену)
Ви, ако још нешто...

ЖОРЖЕТА

Тај нам је господин подваљив'о вешто.
Ал' ваше лекције сада добро знамо.

АЛВН

Ако уђе, нек ја пијем воду само.
То је неки дрипац. Она два дуката
Што нам даде нису од чистога злата.

АРНОЛФ

Дакле, за вечеру спрем'те све што желим
А за наш уговор, као што вам велим,
Нека једно од вас бележника зове
Што станује иза раскрснице ове.

ПОЈАВА ДРУГА

Арнолф, Агница.

АРНОЛФ (седећи)

Да би ме слушали, ман'те рад, Агнице,
Подигните главу и окрен'те лице.

(Метнувши прст на чело)

Ту, ту ме гледајте док говорим ово,
И утув'те добро свако моје слово:

Ја се женим вама, Агнице, и треба
Сто пут на дан милост да хвалите неба,

Посматрате нискост у пореклу своме
И да се дивите добротинству моме,

Које вас из стања презрене сељанке
Подигне на ступањ угледне грађанке,

И на брачни кревет дарује вам право
Човека који је све то избегава'о

И који, допадљив доброј дваестини,
Одбио је ту част коју вама чини.

Нека би вам увек пред очима било
Без те дичне везе ваше ништавило,

Како би што боље под тим утицајем
Заслужили стање које вам сад дајем,

Знали своју цену, да би вазда био
Задовољан оним што сам учинио.

Брак, Агнице, знајте, није спрдња нека,
У рангу вас жене строга дужност чека.

И ја вас не дижем на висину брака
Да тражите провод и будете лака.

Жена је ту само да би зависила,

На страни је браде свеколика сила.
Мада друштво стоји на полама двома
Међу тим полама једнакости нема.
Једна пола више, друга ниже спада,
Једна у свем слуша другу која влада,
И послушност ону слепу што дугује
Добар војник шефу који командује,
Слуга газди, дете родитељу своме,
Најмлађи брат монах брату врховноме,
Још ни налик није на ону послушност,
На ону покорност, на ону понизност,
И дубоку пошту, што од жене вазда,
Тражи њен муж, њен шеф, господар и газда.
Погледа л' је строго тад је дужна жена
Да обори поглед тога истог трена,
И да мужу очи сагледати смедне
Тек кад је он благо погледати хтедне.
То је зашта жене данас мало маре,
Ал' туђи примери нека вас не кваре.
Не гледајте ви на каћиперке оне,
Чије теревенке на сва звона звоне,
Не дајте се да вас превари сатана
Т. ј. не слушајте младих плавушана.
Кад вас половином својом ја признајем,
Помислите да вам своју част предајем.
Да је та част нежна и лако се рани
Да не може бити шале на тој страни.
И да се у паклу врели котли пене,
Где за навек иду неваљале жене.
Ово што вам кажем нису приче, знате,
и упуства моја треба да гутате.
Будете ли скромни, и слушате л' иста
Увек ће вам душа бити бела, чиста.
Ал' ако вам икад поштење посрне,
Постаћете душе као угаљ црне.
Сваком ћете бити одвратни к'о ђаво
И једнога дана отић' ћете право
У пакао, да се душа ваша кува,
Од чега нека вас благи Бог сачува.
Чин'те реверанцу, и ко сестра нова
Што ступајућ' у ред зна службу до слова
За улазак у брак пропис исти вреди.
Ево ми у џепу врло важних редн
Који уче жену служби што је чека.
Не знам писца ал' је добра душа нека.
И само с тим хоћу да се занимате.
Држ'те.
(Диже се)
Да видимо како то читате.

АГНИЦА (чита)
Правила за брак
или Дужности удате жене
са њеним свакодневним вежбањима

Прво правило
Оној која часно има
Брачном везом да се слади,
Нек је вазда пред очима
Крај свег што се данас ради,
Да је њен муж само за себе узима.
АРНОЛФ
Рећи ћу вам како то схватит' имате
Ал' доцније, сад је доста да читате.
АГНИЦА (иродужује)

Друго правило
Нек се само толк'о кити
Кол'ко може пожелити
Муж од своје супруге.
Да л' је лепа то су мужевл.еве ствари
И нек ништа не мари
Што је ружна за друге.

Т р е ћ е п р а в и л о
Даље с намигивањем
Вештим дотеривањем
И чудима која аптека пружа,
То су смртне дроге што поштење трују.
Кад се жене дотерују
То не чине за мужа.

Четврто правило
Излазећ' из куће у поштење спада
Да се у очима пламени угасе.
Жена мужу допада се
Кад се ником не допада.

Пето правило
Сем оних што мужа песоћују
Правила забрањују
Све посете па ма чије:
Јер ласкаво ко се труди
До госпође саме, није
Господину то по ћуди.

Шесто правило
Од поклона људи нека

Одбранит' се гледа.
Човек данашњега века
Ништа џабе не да.

Седмо правило
Ма се и мучила због тог сваког дана
Нек нема хартије, мастила ни пера,
Добар рачун мудрог мужа тера
Да само он шаље писма из свог стана.

Осмо правило
Она друштва распасана
Добрим светом тако звана,
Против женске части сваког дана раде.
Добра политика све њих забрањује
Јер се ту баш шурује
Мужевима на јаде.

Девето правило
Жена којој част на срцу лежи
Од карата нека бежи.
Јер је игра кобна често.
Кад у њој залута
Жена више пута
Проиграће и све „ресто“.

Десето правило
Нек излете не прави
Ни ручкове на трави,
То се добрим не враћа.
По рачуну паметном
Зна се: увек у свем том
Муж је онај ко плаћа.

Једанаесто правило...
АРНОЛФ
Довршите сама; до мало, лагано,
Ја ћу вам те ствари објаснит' ваљано.
Сада ми је на ум пало нешто друго.
Да кажем две речи, нећу остат' дуго.
Врат'те се, ту књигу пазите ми само,
Кад бележник дође, нек причека тамо.

ПОЈАВА ТРЕЋА

Арнолф, сам.

АРНОЛФ

Баш је добро што њу узимам за жену,
Како хоћу душу обрнућу њену.
Као парче воска у руци је мојој,
Могу јој дат' облик баш по жељи својој.
У мал' ми је нису док не беше мене
Уловили с одвећ невиности њене.
Ал' много је боље, да истину речем,
Да нам жена греши у тако по нечем.
За такве заблуде увек лека има,
Свака проста душа добар савет прима.
И ако је когод с доброг пута сврати
Доста су две речи да се на њ поврати.
Друкчија је зверка једна вешта жена,
Нашом судбом влада само глава њена.
Што та у њу метне од тог не одступа,
У ветар су наше све поуке скупа.
Дух јој служи да их на потсмех окреће
И да често свој грех у врлине меће.
До грешнога циља таквој тешко није
Наћи пут што вара најпромућурније.
Нека се муж, јадан, и на главу стави,
Жена пуна духа то је ђаво прави.
Ако ли му њен ђеф, тихо, без по муке,
На част нанишани, нека диже руке:
О том што шта зладе много часних људи;
Ал' смејат' се неће мој брбљивко луди:
Право му је, вала: гпто је хтео, има.
То је мана оншта напгам Французима.
Ако им се срећа у рукама створи
Тајна, то је оно што их увек мори.
Тол'ко их привлачи разметљивост пуста
Да би пре пропали нег везали уста.
Ах! На врашки мамац, баш су жене лаке
Кад иду бирати ветрогоње таке.
И баш ... ал' ево га ... прикримо се вешто
Да би за јад његов дознали понешто.

ПОЈАВА ЧЕТВРТА

Хорације, Арнолф.

ХОРАЦИЈЕ

Ја од ваше куће, баш ме баксуз бије
Да вас нађем дома суђено ми није.
Ал' ићи ћу, вала, све док једног пута...

АРНОЛФ

Остав'те, што ће нам та учтивост крута?
Те церемоније мене страшно љуте
И да могу све би биле укинуте.

Пола света лудо, на тај начин лоши,
Од свога времена две трећине троши.
Метнимо шешире.

(Меће шешир)

Па шта се још ради ?

Како ваша љубав, господине млади ?

Малочас због нечег расејан сам био

Али сам се потом боље размислио.

Први вам успеси багл дођоше дако,

И овај догађај занима ме јако.

ХОРАЦИЈЕ

Богме, од кад душу отворих вам своју

Несрећа на љубав свалила се моју.

АРНОЛФ

Гле, гле, а како то ?

ХОРАЦИЈЕ

Ћуд судбе свирепе

Довела је кући газду моје лепе.

АРНОЛФ

Врага!

ХОРАЦИЈЕ

И на јаде још највеће моје,

Он је дозн'о тајну између нас двоје.

АРНОЛФ

Од куд је, ког врага, одмах за то дозн'о?

ХОРАЦИЈЕ

Не знам; ал' тако је, то сам сместа позн'о;

Хтедох да посетим утврђена часа

Ту лепојку, када, промењена гласа,

И показујућ ми лица сасвим друга,

Спречише ми пролаз слушкиња и слуга.

И, с једним: „Одлаз'те, не долаз'те више!"

Врата ми пред носом грубо залупише.

АРНОЛФ

Пред носом!

ХОРАЦИЈЕ

Пред носом.

АРНОЛФ

То је мало много.

ХОРАЦИЈЕ

Покушах кроз врата би л' говорит' мог'о,

Али на све ово, одговор је био:

Не смете, господин наш је забранио.

АРНОЛФ

И не отворише ?

ХОРАЦИЈЕ

Не. Агница дође

На прозор и то ми потврди такође.

Отера ме отуд, сва горда у лицу,

Бацивши још за мнош једну каменицу.
АРНОЛФ
Како ? Каменицу ?
ХОРАЦИЈЕ
Не мале тежине
Којом су ми псчаст хтели да учине.
АРНОЛФ
Врага ! Трицама се то назвати не да !
И ваше ми стање жалосно изгледа.
ХОРАЦИЈЕ
Јесте, тај повратак тешко ми је пао.
АРНОЛФ
Збиља, верујте ми, баш ме вас је жао.
ХОРАЦИЈЕ
Тај ми гад све квари.
АРНОЛФ
Јесте, ал' дабоме,
Ви ћете већ лако доскочити томе.
ХОРАЦИЈЕ
Та, наћи ћу ваљда нешто да превари
Тога љубоморка што будно стражари.
АРНОЛФ
То ће лако ићи. Девојка, свакако,
Воли вас ?
ХОРАЦИЈЕ
Дабоме.
АРНОЛФ
Са њим ћете лако.
ХОРАЦИЈЕ
Надам се.
АРНОЛФ
Тај камен, то вас је помело,
Ал' не треба да вас то чуди.
ХОРАЦИЈЕ
Зацело.
Схватио сам одмах шта има у ствари;
Да сакривен, све то води онај стари.
Али што ме чуди, а и вас ће сама,
То је нешто друго што ћу рећи вама:
Један смели потез те младе лепоте,
Коме се не надах од њене простоте.
Љубав зна велики учитељ да буде,
И да од нас створи сасвим нове људе.
Њој је често доста докле човек трене
Поједине људе да тумбе окрене.
Она све препреке од једном обара,
Па изгледа као да чудеса ствара.
Кукавица јунак, груб учтив постаје,
Тврдица од једном радо новац даје;

Љубав даје спретност најтромнјој глави,
А најневинију досетљивом прави.
То се чудо, ето, у Агници има,
Јер, на пречац са мнош прекинув речима:
— Губите се одмах испред куће наше,
Ово је одговор на све приче ваше —
С каменом коме се чудите не мало,
Пред моје је ноге једно писмо пало.
И ја сам усхићен како иду дивно
То писмо и онај камен бачен кивно.
Па зар тако нешто вас не зачуђава ?
И зар љубав не зна да дух изоштрава ?
Ко ће ми порећи да снага љубави
Не зна да у срцу чудне ствари прави.
Шта велите о том писму из небуха ?
Ха! да л' вам се свиђа та окретност духа?
Зар није забавно из свега овога,
Каква је улога љубоморка мога ?
А?

АРНОЛФ

Јако забавно.

ХОРАЦИЈЕ

Смејте му се малко.

(Арнолф се извештачено смеје).

Изнутра к'о пандур стоји мој будалко,
И сав накомтрешен с каменом се пући
Ко да ћу се к њему кроз прозор увући,
Па да ме одбије, из бојазни луде
Жучно против мене бодри своје људе,
Док га вара игром том његовом истом
Она коју држи у незнању чистом!

Што се мене тиче, ма колико много
Да је тај повратак нашкодит' ми мог'о,
За мене је све то шаљиво до краја
Да кад год се сетим луд ме смех осваја.

Ви се канда доста не смејете томе.

АРНОЛФ (са извештаченм смехом)

Извин'те, смејем се кол'ко могу, боме.

ХОРАЦИЈЕ

Пријатељски, писмо покаш'ћу вам њено,
Све што срце гаји ту је изнесено.

Ал' тако дирљиво и пуно доброте,
Невине нежности и чедне простоте,
Управо онако ко природа жива
Када прву рану љубави открива.

АРНОЛФ (на страну, тихо)

Ах! Зато ли, кучка, научи да пише !

Против моје воље том је научише.

ХОРАЦИЈЕ (чита)

Хоћу да вам пишем а на великој сам муци како да то изведем. Мислим и осећам пуно ствари које бих желела да ви знате; али не знам како да учиним да вам то кажем и плашим се својих речи. Пошто ноћињем да увиђам како су ме од увек држали у незнању, бојим се да не напишем нешто што не би ваљало, и да не кажем више него што би требало. У ствари, ја не знам шта сте ви то мени учинили, али осећам да умирем од жалости због онога што ме терају да против вас чиним, да би ми најтеже од свега на свету било кад бих морала да останем без вас и да бих јако задовољна била да будем ваша, Можда је ружно да овако говорим ; али не могу да се уздржим па да то не кажем и волела бих да нчега ружног у томе нема. Непрестано ми товоре како су сви млади људи варалице, како их не треба слушати и да је све што ми ви кажете само зато да би ме изиграли. Али ја вас уверавам да тако што још нисам могла себи преставити од ваше стране и толико сам дирнута вашим речима да не могу замислити да су оне лажне.. Кажите ми искрено шта је у ствари: јер најзад, будући да у мени нема препредености, учинили бисте до неба криво кад бисте ме обманули; и ја мислим да бих због тога од жалости умрла.

АРНОЛФ

Ха! кучко!

ХОРАЦИЈЕ

Шта вам је ?

АРНОЛФ

Сад ме кашаљ снађе.

ХОРАЦИЈЕ

Да л' сте од тих речи икад чули слађе ?

Крај свег труда једне неправичне власти

Да л' се могла лепша природа показ'ти ?

И гнусан је злочин који казну тражи

Злобно кварит' душу тако пуну дражи;

И хтети незнањем и глупошћу слепом,

Угушити светлост у том духу лепом!

Љубав је почела да тај вео цепа;

И кад би ме срећа послужила лепа,

Да, к'о што се надам, оној животињи,

Ниткову, пелату, издајнику, свињи...

АРНОЛФ

Збогс .

ХОРАЦИЈЕ

Како ? Зар већ ?

АРНОЛФ

Видите, баш сада

Један хитан пос'о на памет ми пада.

ХОРАЦИЈЕ

Знате л' можда како држе је у кући ?

Да л' би когод мог'о несметано ући ?

Не либим се од вас, измеђ пријатеља
Овакве услуге нису чуда веља.
Ја сад тамо имам све саме стражаре;
Слуга и слушкиња сав ми пос'о кваре,
Пробао сам с њима сад од сваке руке,
Неће да ме чују, залуд ми све муке.
Беше ми под руком једна бака стара,
Генијална у том да јој нема пара.
Она ме испрва послужи дивота,
Ал' је пре три дана умрла, сирота.
Бисте ли ме могли упутити како ?
АРНОЛФ
Не, ал' н без мене биће вам то лако.
ХОРАЦИЈЕ
Онда збогом. Вид'те шта вам поверавам.

ПОЈАВА ПЕТА

Арнолф сам.

АРНОЛФ
Ах ! Колико морам да се уздржавам !
Прикриват' се пред њш то је мука жива!
Наивка, па тако да је проницљива!
Или се преда мном знала да претвара,
Или је сам ђаво тако мудро ствара.
Смртно ме погађа то писмо злосретно.
На њен дух, издајник, шаку је већ метн'о,
И на место мене код ње се увук'о.
То је тај јад смртни који ме утук'о.
Крађа њеног срца дупли јад ми ствара
Јер моју част вређа и срце ми пара.
Ја бесним што моје место уграбише,
И бесним што моју мудрост надмудрише.
Знам, казнићу љубав ту недозвољену
Само да је пустим злу удесу њену,
Моју ће освету сама да утоли:
Ал' здраво је мучно губит' што се воли.
Боже! Зар сам о том мудров'о толико,
Па да се зацопам у њу к'о мој нико?
То сироче бедно, без паре у џепу,
Издаје ме, мој труд, милост, нежност лепу;
И ја је још волим крај свег што је кривим,
Толико да без ње не могу да живим.
Пуцам! Зар те није стид, будало стара?
Ах ! Дао бих себи хиљаду шамара !
Ући ћу тек да јој прочитам са чела
Шта осећа после тако црног дела.

Од срамоте образ поштеди ми, небо!
Ил' ако бих и ја кроз то проћи треб'о,
Подари ми барем за тај удес иреки,
Трпељивост којом располажу неки.

ЧИН IV

ПОЈАВА ПРВА

Арнолф, сам.

АРИОЛФ

Нигде да се скрасим у немиру своме
И хиљаду брига моју душу ломе.
Како да изнутра и споља уредим
Да труд облетала тога предупредим.
Како ме је срела! Да подмукле змије!
После свега ништа узбуђена није:
Ма да ми је душа због ње једва жива,
По њој би се рекло, није ништа крива,
Што је више гледах како хладна ћути,
Осећах све јаче да ми се крв мути.
Док међутим наступ тог кључалог гнева
Мој љубавни пламен све јаче загрева.
Бејаш бесан на њу, нун једа и јада
Па ипак је нађох лепшу но икада.
Никад ме очима тако не очара,
Никад их с толико не пожелех жара.
И осећам, ето, да ћу црћи с места
Ако се испуни судбина злочеста.
Шта! Зар сам толики труд себи задав'о
И тако је нежно, мудро васпитав'о ...
К'о дете је себи уз'о тога ради,
И предавао се најнежнијој нади,
Сладио јој дражи из пупољка њина,
Спремао је за се тринаест година,
Па сад, заћорена од те младе луде
Да ми испред носа уграбљена буде !
Сад, када сам венчан већ упола с њоме!
Не, не, мој младићу, нећеш братац, бо'ме.
Можеш се окретат' ил' жали Бог труда,
Ил' ћу ти надања изјаловит' луда;
И за нос ме нећеш баш до краја вући!...

ПОЈАВА ДРУГА

Бележник, Арнолф.

БЕЛЕЖНИК

Ах! Ту сте! Клањам се. Ја баш хтедох ући
Да срочим уговор, чему сам ја вичан.

АРНОЛФ

Како ћу ?

БЕЛЕЖНИК

Ту треба образац обичан.

АРНОЛФ

За све треба мере предузети строже.

БЕЛЕЖНИК

Нећу метнут' ништа што вас штетит' може.

АРНОЛФ

Треба бити смотрен у сваком погледу.

БЕЛЕЖНИК

Повер'те се мени па је све у реду.

Да не буде места ком разочарењу

Платите уговор тек по уручењу.

АРНОЛФ

Ја се бојим ако до нечега дође

Да глас по вароши о томе не пође.

БЕЛЕЖНИК

Томе може лако да се на пут стане

Ваш уговор може скривен да остане.

АРНОЛФ

Ал' како да са њом свршим напослетку?

БЕЛЕЖНИК

То се равна према донетом иметку.

АРНОЛФ

Волим јс и ова љубав смета мени.

БЕЛЕЖНИК

Тада се и више може дати жени.

АРНОЛФ

Како да поступим са њом у тој ствари ?

БЕЛЕЖНИК

Ред је да будући будућу обдари

Трећином добра јој, ал' нема тегакоће,

Иде се и даље кад се само хоће.

АРНОЛФ

Ако...

БЕЛЕЖНИК

Брачно добро заједно се дели.

Кажем да будући може како жели...

АРНОЛФ

А?

БЕЛЕЖНИК

Будући може, да јој предност пружи

Кад је воли па је жели да задужи

И то: добрим које преживела прима

Што смрћу дотичне угасит се има;
Ил' што ће на њене наследнике пасти
Обичајно, према различитој власти,
Или пак даровно, правим уговором,
Што се чини просто или договором.
Што слежете плећа? Да л' се ко бенави?
Ил' ја не знам како уговор се прави?
Ко ће ме научит'? Чини ми се нико.
Не знам ли супруга добро свеколико:
Кретност, непокретност и све што се стече,
Скупно је сем кад се изрично одрече.
Не знам ли од добра будуће трећина
Да спада заједно...

АРНОЛФ

Да. То је истина.

Све то лепо знате; ал' ко вам шта вели ?

ВЕЛЕЖНИК

Ви што за будалу држат' би ме хтели.

Правећи гримасу и слежући плећа.

АРНОЛФ

Врагу тај гњаватор и та њушка псећа!

Збогом. То је начин да би свршит' знали.

БЕЛЕЖНИК

За један уговор зар ме нисте звали ?

АРНОЛФ

Јесам, али ствар се за сада одлаже,

А ви ћете доћи када вам се каже.

Напаст од човека с разговором лудим!

БЕЛЕЖНИК

Мислим да је мало!... и да добро судим.

ПОЈАВА ТРЕЋА

Бележник, Ален, Жоржета.

БЕЛЕЖНИК (идући у сусрет Алену и Жоржети)

Нисте л' ме ви дошли за свог газду звати?

АЛЕН

Јест.

БЕЛЕЖНИК

Шта је он за вас то не могу знати,

Ал' поручите му, молим, то учин'те,

Да је луд лудијат.

ЖОРЖЕТА

Хоћемо, не брин'те.

ПОЈАВА ЧЕТВРТА

Арнолф, Ален, Жоржета.

АЛЕН

Нотар_____

АРНОЛФ

Нека. Та ствар другог дана биће.
Нешто ми се гадно око части сплиће.
А каква би за вас, децо, била штета
Кад би вашем газди била част узета.
Куд би ви од бруке ? Свако би вас живо
Чим би гдегод стигли прстом ноказив'о.
Дакле, пошто вас се ствар тиче к'о мене,
Треба да од сада мотрите без смене,
Да тој лоли никад не пође од руке...

АЛЕН

Малочас смо ваше добили поуке.

АРНОЛФ

Ал' нека вас његов говор не заведе.

АЛЕН

Хоће!

ЖОРЖЕТА

Та знамо се ми бранит' од беде.

АРНОЛФ

Кад би дош'о слатко: „Ален, болан брате,
У невољи својој ја рачунам на те."

АЛЕН

Будала сте.

АРНОЛФ

Добро. „Жоржета, душице,
Љупкост и доброта красе вагае лице."

ЖОРЖЕТА

Ви сте блесав.

АРНОЛФ (Алену)

Добро. „Шта замераш мени
Кад су ми циљеви добри и поштени ?"

АЛЕН

Хуља сте.

АРНОЛФ (Жоржети)

Одлично. „Умрећу без наде,
„Ако се на моје не смилујеш јаде."

ЖОРЖЕТА

Глупак сте, безочник.

АРНОЛФ

Одлично. „За ништа
Нисам ја тај који тражио бих ишта.
Ко ме служи тај се не жали на мене
Ал' унапред ево за пиће, Алене,
На, Жоржета, рухо да поновиш своје.

То је тек узорак издашности моје.
Најзад, све што тражим ко услугу тајну,
То је да вам видим газдарицу бајну."
ЖОРЖЕТА (гурајући га)
Хоћеш, јест!
АРНОЛФ
Та ваља.
АЛЕН (гурајући га)
Марш, напоље
АРНОЛФ
Браво.
ЖОРЖЕТА (гурајући га)
С места!
АРНОЛФ
В, сад доста.
ЖОРЖЕТА
Зар вам није право ?
АЛЕН
Да л' је било као што господин жели ?
АРНОЛФ
Јест, само да нисте још новац узели.
ЖОРЖЕТА
Ова нам ситница није на ум пала.
АЛЕН
Ако ћете, хајд'мо понова.
АРНОЛФ
Не, хвала.
Доста. Хајд' сад кући.
АЛЕН
Само каж'те, велим.
АРНОЛФ
Не, кад кажем. Хај'те, пошто ја то желим;
Задржите новац. И ја ћу сад доћи.
Паз'те на све да ме можете помоћи.

ПОЈАВА ПЕТА

Арнолф, сам.

АРНОЛФ
Узећу за жбира што све види, чује
Оног крпу који на ћошку станује.
Гледаћу у кући да је добро склоним,
Да стражарим, а пре свега да уклоним
Жене што продају траке и ситнице,
Намештају косу, везу марамице,
Сав тај свет који се сваког дана скита
Изводећ' љубавне сплетке испод жита.
Најзад ја знам људе и ујдурме њине,

Мој би братац знао велике вештине
Да од њега глас ил' писмо може стићи.

ПОЈАВА ШЕСТА

Хорације, Арнолф.

ХОРАЦИЈЕ

Каква срећа што вам овде могу прићи!
Вала, сад сам им'о да страдам ко ништа.
Враћајућ' се од вас и не слутећ' ишта,
Видех да Агница на балкон ишета
Сама, тражећ' хлада с оближњих дрвета.
Давши ми знак она сиђе на опрезу
И с баштенских врата одврну ми резу.
Ал' тек што за нама склописвоја врата,
А њен вам се чиле зачу с доњег спрата.
Тада јој већ ништа преостало није
Нег да ме у један велик орман скрије.
Он уђе. Из свог га не видим склоништа;
Ал' чујем где шета не говорећ' ништа.
Крупним корацима, уздишући мучно,
И по гдекад о сто ударајућ' жучно.
Изби једно куче, због њега на муци,
Тресну оклоп који беше му при руци,
Чак разби у бесу своје срџбе следе
Вазе које красе камин моје лепе;
Мора да је нешто том рогатом браву
Од њезине игре продрло у главу.
Најзад, пошто тако на сто ствари разни'
Покуша узалуд да свој бес испразни;
Смушен, од свог јада не рекавши ништа,
Изађе из собе а ја из склоништа.
Из страха од њега нашли смо за вредно
Да не остајемо и даље заједно.
Било би опасно; ал' зато без граје
Увућ' ћу се ноћас у њене одаје.
Кад кашљуцнем три пут — ово наш знак биће - -
На одаји својој прозор отвориће,
До кога ће моја љубав наћи пута
По лествама, мојом драгом помогнута.
Ви сте мој једини пријатељ и стога
Изливам пред вама радост срца свога.
Савршенство среће било ма колико,
Задовољства нема кад то не зна нико.
Ја на вас рачунам кад уз помоћ неба
Успем. Идем брзо да спремим шта треба.

ПОЈАВА СЕДМА

Арнолф, сам

АРНОЛФ

Шта! Зар мени звезде да не буду склоне,
Од силнога једа да ми срце клоне?
Зар ћу ја да гледам како ово двоје
Од реда обара све напоре моје?
Зар у зрелом добу да постанем шоњом
Пред том балавицом и тим ветрогоњом ?
Двадесет година ко филозоф прави
Гледао сам шта се од мужава прави,
И пребир'о брижно сваки случај мали
Који најмудријем може да подвали.
Користећ' се туђим јадом, по сву цену
Предузео мере, хтевши узет' жену,
Да очувам образ од бруке ма које
И међу другима да издвојим своје.
За тај циљ племенит, мишљах, до танчина
Да примених средства свих људских вештина;
Па ко да на земљи сама судба бдије
Да ни један човек изузетак није,
После свег искуства и сазнања нових
Које сам побрао из предмета ових,
И пошто сам двадес'т година и нешто,
Мудров'о како би то избег'о вешто,
Траг тол'ких мужава зар оставих зато
Да најзад у њино и сам уђем јато!
Ха ! Проклета судбо ! Нећеш, ја ти велим.
Још имам залогу за ствар коју желим.
Плави је успео да јој срце макне,
Ал' гледаћу бар да остало не такне.
И ноћ која треба њин потхват да склони
Неће проћи мирно к'о што мисле они.
Још је срећа што се мени самом јавља
Унапред за замку која ми се ставља,
И што онај који жели да ме смрви
Свом се супарнику исповеда први.

ПОЈАВА ОСМА

Хризалд, Арнолф

ХРИЗАЛД

Но, шта је, пре шетње бисмо л' вечерали ?
АРНОЛФ

Не, постим вечерас.

ХРИЗАЛД

Шалите се, шта ли ?

АРНОЛФ

По Богу, извин'те, имам бриге веће.

ХРИЗАЛД

Уречена свадба обавит' се неће V

АРНОЛФ

Премного вас брине то што други ради.

ХРИЗАЛД

Ух! Ух! Ал' сте љути ! Какви су вам јади ?

Да није случајно од некуда мало

Некакове беде на срце вам пало ?

Чак бих се кладио по вама судећи...

АРНОЛФ

Ма шта да ме снађе, бар то могу рећи,

Да личити нећу на тол'ко бедника

Који кротко носе нреступ милосника.

ХРИЗАЛД

Чудно је то тако, крај свег знања свога,

Ви вечно стрепите од предмета тога.

Да се у том за вас права срећа крије,

И да сем у томе друге части није.

Да према тој мрљи ништа није, као:

Бити кукавица, шкрт, груб, подал, зао;

И ма каква човек им'о друга дела,

Ако није рогат, да му је част цела.

Стварно, зашто бисте хтели да од реда

Нашом чашћу слепи случај заповеда ?

И да честит човек пребацује себи

Једно зло које се спречит' дало не би ?

Зар да смо достојни, кад имамо жену,

Хвале ил' покуде по избору њену ?

И да треба тол'ко да нас ужасава

Страх да она своју реч не одржава ?

Разум'те к'о човек широких видика

Да се о том може створит блажа слика;

Па кад кроз то може проћи свак од реда,

Треба да се та ствар равнодушно гледа.

Најзад, свет ма како да брбљати има

Зло је само у том како се ствар прима.

У тој муци ко у свакој, мудрост права

Јесте да се свака крајност избегава.

Не треба личити на слабиће што се

Овом врстом ствари шта више поносе,

Наводе женине удвараचे свету,

Њихове таленте међу звезде плету,

За њих приврженост показују јаку,

Примају све даре и забаву сваку,

Тако да се с правом свет крсти од чуда
Како смеју свој нос да покажу туда.
За сваку осуду такво је држање,
Ал' ни друга крајност није ништа мање.
Осуђујем свет што милоснике мази,
Ал' и онај који на себе не пази.
Већ му несмотрено јад грми и виче
И на себе тако све погледе стиче.
Ко да би с том грајом да већ никог није
Који не би знао шта му чело крије.
Међ тим крајностима има начин који
Један смотрен човек треба да усвоји.
А када то уме, нема да црвени
Ни за зло највеће што дугује жени.
Најзад, на рогове, ма шта да се каже,
Може се без муке погледати блаже;
И, као што рекох, ту је сва вештина.
Да се уме наћи добра страна њина.
АРНОЛФ

За тај красан говор сва братија тужна
Вашему господству захвалност је дужна.
Ко вас слуша, срећан био би, шта више,
Да се сам у њене редове запише.
ХРИЗАЛД

То не велим, јер то свако осуђује,
Ал' пошто нам жену судба додељује,
Треба, кажем, као кад коцку бацамо
Па нам случај не да што би да имамо,
Да смо вешти, па да пред случајем слепим
Знамо то поправит' понашањем лепим.
АРНОЛФ

То јест, добро јести, спават' најмнрније,
И убедит' себе да то ништа није.
ХРИЗАЛД

Ругате се али кажем вам заиста,
Мене више плаши других ствари триста
Које би за мене биле јади тежи
Него то због чега кожа вам се јежи.
Шта мислите кад бих одлучиват' им'о
Између тог да сам то што говоримо,
Ил' да имам жену као неке часне
Чија гадна нарав због ничега прасне,
Те пандуре части, ђаволе поштене
Мудрим подвизима вазда покривене,
Које, јер нам једно мало зло не чине
Мисле да нас смеју мерити с висине,
И хоће због тога што су верне само
Да смо дужни од њих све да прогутамо.
Још једанпут, прико, поверујте томе,

Рогатост је оно што се чини с њоме;
Чак се желет' може покрај других мана,
И као све друго, има добрих страна.
АРНОЛФ

Ако вам је воља, ја ништа не велим,
Али мени није ни да опепелим.
И пре него што бих окуш'о на себи...

ХРИЗАЛД

Не кун'те се да се криво клели не би.
Ако је суђено, залуд вам све бдење,
Неће вас питати за ваше мишљење.

АРНОЛФ

Ја, да будем рогат ?

ХРИЗАЛД

Баш сте пуни једа!

На хиљаде људи то су, без увреда,
Који, по лепоти, благу, именима,
Не би хтели да вас упореде с њима.

АРНОЛФ

А ја онет с њима не бих ни за Бога.
Ал' већ ми је доста преганања тога.
Молим, престанимо.

ХРИЗАЛД

Наљутили сте се.

Знаће се и зашто. Збогом. Сетите се,
Ваша ћуд ма како да се ту окреће,
Ко се стане клети да постати неће
То што говорасмо, то је већ у пола.

АРНОЛФ

А ја се и опет кунем, до ђавола!
И трчим да томе нађем добра лека.

ПОЈАВА ДЕВЕТА

Арнолф, Ален, Жоржета.

АРНОЛФ

Децо моја, сад се ваша помоћ чека.
Ваша приврженост мени је позната
Ал' да се испољи сад је згода дата.
Ако ми сад жеље буду испуњене,
Добра вам награда не гине од мене.
Човек кога знате (само без галаме)
Ноћас, дознао сам, спрема напад на ме.
Агници кроз прозор он ће кришом доћи,
Ал' ми ћемо троје у заседу ноћи,
Сваки нека узме по батнну јаку,
Па кад он приступи задњем басамаку,

(Ја ћу дотле прозор отворит' полако)
Удрите по њему, али својски, тако
Да му леђа памте и воља му прође
Од једном за свагда да поново дође.
При том моје име одати не смете,
Нит' иза вас да сам. Да л' ме разумете?

АЛЕН

Вала, ако треба само да се лема,
Видећете да л' ће шака да ми дрема.

ЖОРЖЕТА

Што моја изгледа слабија, не смета;
Знаће за свој рачун да га издевета.

АРНОЛФ

Хајд' сад кући, само нико да не писне.
Ето за ближњега лекције корисне.
И да сви мужеви у овоме граду
Женине драгане дочекати знаду
Тако к'о што сам се ја сада спремио,
Број рогатих не би тако велик био.

ЧИН V

ПОЈАВА ПРВА

Арнолф, Ален, Жоржета.

АРНОЛФ

Хуље ! С тим насиљем шта сте починили ?

АЛЕН

Вашој заповести смо се покорили.

АРНОЛФ

Неће вам помоћи тај изговор груби

Наредба је била: „Удри" а не „уби".

И ја сам на леђа, не на главу хтео

Да пљусак батина излије се цело.

Куку! Шта ме снађе, за Бога милога!

Куд ће ме одвести смрт човека тога ?

Хајте кући, и да нико није знао

За невини налог који сам вам дао!

(сам)

Дан се већ помаља. Морам да пронађем

Неки начин да се у невољи снађем.

Шта ће са мном бити ? Каква судба грозна !

И шта ће му отац рећи када дозна ?

ПОЈАВА ДРУГА

Арнолф, Хорације.

ХОРАЦИЈЕ (за себе)

Ко то иде прво да погледам само.

АРНОЛФ (мислећи да је самј)

Зар могах мислити...

(Сударивши се са Хорацијем кога није познао).

Молим, ко је тамо ?

ХОРАЦИЈП

Ви ? Господар Арнолф !

АРНОЛФ

Ал' ви ?

ХОРАЦИЈЕ

Хорације.

Пошао сам да вас молим најтоилије...

Ал' сте поранили!

АРНОЛФ

Какав приказ чудан!

Да ли сам зачаран или сањам будан?

ХОРАЦИЈЕ

Био сам вам стварно ко на огњу живом.

И баш захваљујем небу милостивом

Које ми вас шаље ту као поруком.

Знајте, дакле, да је све пошло за руком,

Више нег што сам се мог'о и да надам,

И баш згодом којом имадох да страдам.

Не знам на који су начин откривени

Знаци који су ми били достављени,

Али, кад сам скоро под прозором био,

За чудо сам неке људе опазио,

Који замахнуше на ме изненадно,

Тв ја омакнув се, треснем с врха на дно.

И сем тог што сам ое помало угрув'о

Тај пад мв је добрих батина сачув'о.

Они горе, и мој чиле, мислим, с н.има

Приписаше мој пад својим ударцима.

Па цошто бол који подуже не преота,

Није ми допушт'о да се макнем с места —

Да су ме смождили помислише тврдо,

И са своје стране свако се узврд'о.

У тишини слушах њину вику дуго,

За насиље једно бедило је друго.

Дођоше по мраку, кунућ' удес зао,

Да ме опипају да л' сам мртав пао.

Да ли сам умео, помислите сами

Престављат' мртваца у тој густој тами?

Одоше од мене са пуно ужаса.

И кад и сам мишљах да пођем без гласа,

Мојом лажном смрћу узбуђена тада

К мени је Агница дотрчала млада.
Јер сви разговори међ њима вођени,
Одмах су доирли до ушију њени,
И у оној збрци мање надгледана
Без муке је била Цобегла из стана —
А кад ме је нашла читава и здрава
Та се радост речју тешко изражава.
Шта да вам још кажем ? Ова љупка душа
Хоће да савете свога срца слуша:
Да се натраг врати више не пристаје
И мени на веру цела се предаје.
Видите из тога невиног корака
Чему је излаже ћуд тога лудака!
Како би страдала тим насиљем грубим,
Да сам нешто човек да је мање љубим;
Ал' моја је љубав с намерама чистим,
Пре бих умро него да је искористим.
Њена је судбина дража срцу моме,
Само ме смрт може да растави с њоме.
Очеве се љутње прибојавам мало
То би се временом ублажити дало.
Срце се пред таквом надом не колеба,
У животу, најзад, уживати треба.
Што бих од вас хтео, то је сасвим тајно,
Да вама уручим то створење бајно,
И да му за моју љубав, од свог стана
Дате уточиште за два до три дана.
Јер прво, морамо њено бегство скрити —
А трагања за њом може тачног бити —
А друго, девојка с младићем, ви знате,
Изазива сумње неке чудновате.
А пошто сам, знајућ' обазривост вагну,
Поверио вама целу тајну нашу,
Једино на ваше пријатељство драго
Могу да поверим то љубавно благо.

АРНОЛФ

Не брин'те, стојим вам на услузи радо.

ХОРАЦИЈК

Дајете ми помоћ којој сам се над'о?

АРНОЛФ

Врло радо кажем, и баш сам пун среће

Што ми се оваква прилика намеће.

Захваљујем небу које ми је наће

И још нисам ништа учинио рађе.

ХОРАЦИЈЕ

За сва ваша добра, како да захвалим ?

Од вас сам се над'о сметњама не малим,

Ал' човек сте светски, у искуству зрелу

Ви знате да младост оправдате врелу.

Мој човек је чува, ту, за углом, с краја.

АРНОЛФ

Паз'те, како ћемо, јер дан већ осваја.

Ако је ту узмем могу да нас виде,

А да је код мене водите, не иде.

Слуге ће брбљати. За сигурност сваку,

Боље да смо више склоњени у мраку.

Испод те капије чекаћу је згодно.

ХОРАЦИЈЕ

Тачно. Бити смотрен сад је неопходно.

Ето ја ћу само да је предам вама

Па се сместа губим, док још траје тама.

АРНОЛФ (сам)

Ха! Судбино! Ово прекрасно упали,

Да поправи све зло што ти на ме свали!

(увије се у свој огртач)

ПОЈАВА ТРЕЋА

Агница, Арнолф, Хорације.

АГНИЦА (Хорацију).

Што ме остављате ?

ХОРАЦИЈЕ

Душо, то сам мор'о.

АГНИЦА

Ал' молим вас, само вратите се скоро.

ХОРАЦИЈЕ

На то ме већ гони плам љубавних жеља.

АГНИЦА

Када нисам с вама, ја немам весеља.

ХОРАЦИЈЕ

Без вас се и мени у друштву не мили.

АГНИЦА

Да је то истина не би одлазили.

ХОРАЦИЈЕ

Зар сумњате у ту крајњу љубав која...

АГНИЦА

Не, ваша је љубав мања него моја.

(Ариолф је вуче).

Ах ! Вуче ме јако.

АРНОЛФ

Збиља, грешм јако!

АГНИЦА

У свем што учиних не видим зло како!

АРНОЛФ

Бежат' с лолом није радња непоштена ?

АГНИЦА

Он каже да хоће да му будем жена.
Слугаам ваше речи и поуке њине
Да се треба венчат'. па да се грех скине.
АРНОЛФ

Јесте, ал' полагах и ја на вас право,
И то сам вам, канда, доста наглашав'о.
АГНИЦА

Јесте, ал' међ нама, искрено, у томе
Он је више нег ви по укусу моме.
Код вас је брак нешто чега се ја плашим,
Толико је мучан по речима вашим ;
А он ми га, авај! тако слатко нуди
Да у срцу жељу за венчањем буди.
АРНОЛФ

Ах ! Ви га волите !

АГНИЦА

Волим га, дабоме.

АРНОЛФ

И то смете рећи у присуству моме!

АГНИЦА

Зашто не бих рекла кад је тако. ето.

АРНОЛФ

А да л' сте то смели, дериште проклето ?

АГНИЦА

Авај! Шта ја могу? Он је сам крив зато,
И кад се ствар збила и не мишљах на то.

АРНОЛФ

Требало је терат' те љубавне жеље.

АГНИЦА

Како терат' оно што ствара весеље ?

АРНОЛФ

Нисте знали да ме то наљутит' може ?

АГНИЦА

Ја, ни мало. Не знам због чега ?

АРНОЛФ

О Боже!

Јесте, треба да се том радујем ваљда.

Ви ме онда дакле, не волите ?

АГНИЦА

Вас?

АРНОЛФ

Да.

АГНИЦА

Авај! не.

АРНОЛФ

Не? Како?

АГНИЦА

Да лажем желите ?

АРНОЛФ

Гоопо безочнице, зашт' ме не волите?

АГНИЦА

Зато не кривите мене, ја вас молим.

Зашто нисте, к'о он, дали да вас волим?

Да вас у том спречих није ми иознато.

АРНОЛФ

Све сам своје силе упрегао на то.

Ал' сви моји труди не стигоше диља.

АГНИЦА

Он то много боље од вас уме, збиља,

Јер он ми је љубав улио без муке.

АРНОЛФ (за себе)

Гле, гадуре, како мудрује. Хо! Бруке!

Надрикњига нека не би боље знала.

Нисам је познав'о, ил' у томе, вала,

Највештије мушко пред наивком бледи.

(гласно)

Пошто мудровања ваш разум не штеди,

Јесам ли вас, лепа мудрине, пре свега,

О свом трошку до сад хранио за њега ?

АГНИЦА

Не. Он ће вам вратит' све до задње паре.

АРНОЛФ (за себе)

Такве речи још ме двоструко разјаре.

(гласно)

А може л' он, рђо, да плати ио цени

И све обавезе што сте дужни мени ?

АГНИЦА

Не мислим да им је превелика цена.

АРНОЛФ

То је ништа што вас дигох из малена?

АГНИЦА

Ах! У том сте, збиља, поступали часно,

И у свему сте ме васпитали красно.

Мислите л' да не знам, и да моја глава

Није свесна тога да сам гуска права ?

Стидим се, и у тим годинама не дам,

Ако је могуће, да глупа изгледам.

АРНОЛФ

Дакле, сад бежите од незнања чиста

Да вас пошто пото научи...

АГНИЦА

Заиста.

Све што могу да знам, знам од њега сама,

И много му више дугујем нег вама.

АРНОЛФ

Не знам шта ме држи да не распаучим,

Па да такву дрскост памети научим.

Та мирна безочност боде ме и гуши,

С некол'ко шамара олакш'о бих души.

АГНИЦА

Авај! Ви можете, ако може вама

То да годи.

АРНОЛФ

Поглед тај и реч та сама,

Обезоружава и к њој враћа мене,

Бришућ' црну мрљу с ружне радње њене.

Чудна је ствар љубав! И да човек скрива

Тол'ку слабост за та бића превртљива.

Цео свет познаје женске недостатке:

Душом паду склоне а памети кратке,

Жена, то је нешто најнеразумније,

Ничег површнијег, невернијег није;

Али крај свих мана и порока њини'

У животу све се за ту стоку чини.

(Агници)

Хајд' помиримо се, невернице мала,

Ја ти враћам иежност, праштам због свих зала.

По томе оцени да л' те волим јако,

Па ме и ти воли кад сам добар тако.

АГНИЦА

Угодит' вам желим из свог срца цела,

И, само да могу, зашто не бих хтела,

АРНОЛФ

Слатко срце моје, можеш, само хтедни,

Послушај тај уздах, љубавнички, жедни.

Гле' умирућ' ноглед, осмотри ме свега.

Мани тог клипана и љубав од њега.

Замађијао те па ти срце лута,

А са миом ћеш бити срећнија сто пута.

Волиш да си лепа, да те рухо кити,

Обећавам да ћеш увек таква бити.

Увек, ноћу, дању вазда љубићу те,

Миловати, стискат', гристи, изешћу те.

Радићеш шта хоћеш, што ти жеље траже —

То не објашњавам и тим се све каже.

(на страну тихо)

Зар страст може да нас занесе толико ?

(гласно)

Најзад, моју љубав не достиже нико.

Незахвална, какав доказ да ти пружим ?

Хоћеш ли да плачем? Да се бијем? Ружим?

Хоћеш да почупам косе ? Или велиш

Да се сад убијем ? Реци ако желиш.

Хоћу и тај доказ да ти дам, свирепа.

АГНИЦА

Гле, ништ' ме не дира та беседа лепа.

Хорације са две речи више каже.

АРНОЛФ

Ах! Те дрске речи мој бес одвећ драже!
Нек ти буде онда, стоко усићена!
Из града ћеш бити сместа одведена.
Ти мене одбијаш, бацаш ме ван коже,
Ал' манастир за све осветит ме може.

ПОЈАВА ПЕТА

Арнолф, Агница, Ален.

АЛЕН

Господине, не знам шта је, ал' бих рек'о
Да је леш с Агницом заједно утек'о.

АРНОЛФ

Ево је. У моју собу је закључај.
Ту је неће тражит', ал' за сваки случај,
За једно по сата иек ту буде само,
А да за њу згодан стан осигурамо
Ја идем по кола.

(Алену)

Ви је закључајте
И пре свега са ње очи не скидајте.

(сам)

Можда ће средина и прилике нове
Да је још отрезне од љубави ове.

ПОЈАВА ШЕСТА

Арнолф, Хорације.

ХОРАЦИЈЕ

Ах! Ево вас тражим сатрвен од јада,
Из ведрога неба гром на мене пада.
Зла коб неправедно и случајем грубим
Отима ме од тог анђела ког љубим.
Мој отац који је дош'о по свежини
Сишао је с кола негде у близини.
Тај долазак, да се једном речју скрати,
Чији ми узроци беху непознати,
Има за циљ што је не јављајућ' мени
Дао реч и сада хоће да ме жени.
Да ли је могао, судите по души,
Јад црњи и гори да се на ме сруши ?
Јуче вас запитах о Хенрику томе
Он је, ето, узрок целом јаду моме.
Дошао је с оцем да све утанчају,
Јединици ћерки његовој ме дају.

Још од нрвих речи хтеде да ми мркне,
Ал' кад отац рече да хоће да тркне
До вас како би вас код куће затек'о,
Појурих у страху да бих га претек'о.
И кумим вас, паз'те да он не наслути
Мој поступак који може да га љути.
Покушајте да га — пошто вас он цени —
Одвратите од тог да ме другом жени.

АРНОЛФ

Јест, да.

ХОРАЦИЈЕ

Нек одложи за сад то венчање.
Хоћете л'? Ви сте ми једино уздање.

АРНОЛФ

Пропустити нећу.

ХОРАЦИЈЕ

Молим вас к'о Бога.

АРНОЛФ

Добро.

ХОРАЦИЈЕ

У вас гледам к'о у оца свога.
Реците му: младост ... Ал' ево га стиже,
Све моје разлоге рассмотрите ближе.

ПОЈАВА СЕДМА

Хенрик, Оронт, Хризалд, Хорације, Арнолф
Хорације и Арнолф повлаче се у један крај позорнице и
тихо разговарају.

ХЕНРИК (Хризалду)

Одмах сам имао предсказање неко:
Позн'о бих вас да ми нико није рек'о.
У вама познајем црте сестре ваше
Која ми у браку негда припадаше.
Да је смрт не узе, срећу неизмерну
Имао бих да сам ту супругу верну
Могао довести да ужива сада,
Међ својим милима после тол'ких јада.
Али пошто судба за вечна времеиа
Драгога присуства лишава нас њена,
То с тим се помир'мо; утеху нам даје
Нлод љубави који од ње ми остаје.
Ви сте ујак, ако с вама се не слажем
Не би било право да с њом располажем.
Избор Оронтовог сина собом вреди,
Ал' мој избор треба и ваш глас да следи.

ХРИЗАЛД

То је о мом суду имат' лоше мњење
Кад сумњате још у моје одобрење.
АРНОЛФ (на страну Хорацију)
Јест, послужићу вам, ништа се не бојте.
ХОРАЦИЈЕ

Још један пут чујте...

АРНОЛФ.

Сумњати немојте.

(Арнолф оставља Хорација и грли се са Оронтом)

ОРОНТ

Ах! Каква срдачност у том загрљају!

АРНОЛФ

Колику ми радост ови часи дају!

ОРОНТ

Долазим овамо ...

АРНОЛФ

Рећи ћу вам на то

Знам шта вас доводи.

ОРОНТ

Већ вам је познато?

АРНОЛФ

Јест.

ОРОНТ

Тим боље

АРНОЛФ

Ваш син за тај брак не мари,

И у њему види све најцрње ствари:

Чак да вас одвратим, он ме је молио;

Али у тој ствари мој савет би био:

Да не дате да се та веза одлаже,

Мора власт очинска да се ту покаже.

Чврста рука треба да младиће води,

Јер ко им попушта њима самим шкоди.

ХОРАЦИЈЕ

Издајниче!

ХРИЗАЛД

Ако њему није право,

Ја га против воље не бих присиљава'о.

Мој зет као и ја, мислим, на то гледа,

АРНОЛФ

Шта! Сина да пусти да му заповеда ?

И да једном оцу слабост тол'ко смета

Да нема послушност од тог младог света ?

Дивно би о њему говорили људи

Кад би слуш'о оног ком треба да суди !

Он је мој пријатељ, част му је и моја,

Мора да одржи обећања своја.

Нек овде покаже чврстих особина,

И нека сломије све тежње свог сина.

ОРОНТ

Добро је речено, ал' ја се не бојим,
Да ће ме слушати, ја вам добар стојим.

ХРИЗАЛД

А мени је опет врло чудновато
Што сте се ви тол'ко заузели за то.
И не могу себи јасан суд да створим
Шта вас...

АРНОЛФ

Знам шта радим и што треба зборим.

ОРОНТ

Јест, Арнолфе,....,

ХРИЗАЛД

Он је лепше име стек'о.
Господин Лозански то је, већ сам рек'о.

АРНОЛФ

Не мари.

ХОРАЦИЈЕ

Шта чујем?

АРНОЛФ

. Јесте, ту је ђаво.

И сад МОЈ поступак разумете право.

ХОРАЦИЈЕ

Ах ! шта...

ПОЈАВА ОСМА

Хенрик, Оронт, Хризалд, Хорације, Арнолф,
Жоржета.

ЖОРЖЕТА

Господине, помоз'те нам сада.

Са Агницом горе ми смо на сто јада.

Све хоће да бежи, и кроз прозор тако

Може, верујте ми, још да скочи лако.

АРНОЛФ

Доведи је доле. У плану је моме

Да је сместа водим.

(Хорацију)

Не замер'те томе.

Трајна срећа греху гордости излаже,

Сваки свој ред, како пословица каже.

ХОРАЦШВ (за себе)

О небо! Шта може стићи моје јаде ?

Да л' ико у такву провалију паде ?

АРНОЛФ (Оронту)

Пожур'те са свадбом, ја већ мира немам,

И сав срећан на ту свечаност се спремам.

ОРОНТ

Па ја то и хоћу.

ПОЈАВА ДЕВЕТА

Агница, Оронт, Хенрик, Арнолф, Хорације,
Хризалд, Ален, Жоржета.

АРНОЛФ (Агници)

Извол'те овамо.

Бунтовнице лепа, приђ'те, приђ'те само.

Ево га ваш драган, уз захвалност кратку,

Учин'те му једну реверанцу слатку.

Збогом.

(Хорацију)

Тај догађај ствара вам тешкоће,

Ал' сви заљубљени немају шта хоће.

АГНИЦА

Хорације, зар ме пуштате овако ?

ХОРАЦИЈК

Не знам да се снађем кол'ко патим јако.

АРНОЛФ

Хајд', хајд', торокушо.

АГНИЦА

Ја одавде нећу.

ОРОНТ

Ал' објасните нам ту тајну све всћу.

Ми се сви згледамо и није нам јасно.

АРНОЛФ

Да не хитам све бих објаснгао ласно,.

Али до виђења.

ОРОНТ

Куда? Шта је вама?

Ви оно што треба не кажете нама.

АРНОЛФ

Саветовах, ма да ваш син протестује,

Да брак закључите.

ОРОНТ

Јест, ал' збрка ту је.

Кад су вам све рекли, зар не знате збиља,

Да је код вас она на коју се циља?

Та скривена ћерка госнодар Хенрика

Коју му је тајно дала Ангелика.

На који се разлог ваш говор заснив'о?

ХРИЗАЛД

И за мене то је било чудо живо.

АРНОЛФ

Шта?

ХРИЗАЛД

Сестра ми роди у браку скривеном
Ћерку коју скрише целом роду њеном.

ОРОНТ

А отац је даде, да је скрије боље
Под туђим именом на негу у поље.

ХРИЗАЛД

У то време воља судбине злехуде
Хтеде да га прогна са рођене груде.

ОРОНТ

И да искушења поднесе најгора
На тлу од кога нас деле тол'ка мора.

ХРИЗАЛД

Где он трудом стече што на родној груди
Потвором и злбом отеше му људи.

ОРОНТ

А сад у Француску чим се искрцао
Пош'о је старици где је ћерку дао.

ХРИЗАЛД

А та је сељанка искрено признала
Да је њу од четир' лета вама дала.

ОРОНТ

И то због нашега топлог милосрђа,
На што је њу беда терала најгрђа.

ХРИЗАЛД

А он је пун среће у радосном жару
Повео са собом ову жену стару.

ОРОНТ

Најзад, сад ће она овамо да стигне
Да пред свима вео са те тајне дигне.

ХРИЗАЛД (Арнолфу)

Могу да нагађам вашу тешку муку,
Ал' судбина сама иде вам на руку.
Јер не бити рогат кад тол'ко желите,
Најбољи је начин да се не жените.

АРНОЛФ (одлазећи, гушећи се у једу и не могући говорити)

Уф!

ПОЈАВА ДЕСЕТА

Хенрик, Оронт, Хризалд, Агница, Хорације

ОРОНТ

Шта му је било да без речи бежи ?

ХОРАЦИЈЕ

Ах ! Знаћете, оче, шта у ствари лежи.
Овде је случајност извршила била
Оно, што је ваша мудрост наумила.

Узајамног плама везан слатком надом
Бејаш се обрек'о с том лепојком младом.
Њу тражите најзад, а ја и не слутих
Да вас због ње сада у мал'не наљутих.
ХЕНРИК

Посумњао нисам тек што сам је вид'о,
Узбуђен, очију са ње нисам скид'о.
Пуштам се тој срећи. Драго моје дете!
ХРИЗАЛД

И ја бих то исто учинио, зехе,
Ал' хајд'мо у кућу, овде згодно није
Па да расветлимо све те мистерије;
Пријатељу за труд платимо шта вреди,
И славимо небо које све уреди.

К р а ј